

GÜLTAN KIŞANAK
DAVACIYIM
Savunmalar

Davacıym / Gültan Kışanak

© Gültan Kışanak, 2024

© Dipnot Yayınları, 2024

Dipnot Yayınları 420

ISBN: 978-605-73576-2-5

1. Baskı, 2024/Ankara

DİZİ EDİTÖRÜ: Emirali Türkmen

YAYINA HAZIRLAYAN: Hülya Osmanağaoğlu

DÜZELTİ: Ümit Özger

KAPAK TASARIMI: Ilgın Fidan

BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK: Dipnot Bas. Yay. Paz. San. Ltd. Şti.

BASKI: Sözkese Matbaacılık (Sertifika No: 13268)

İvedik O.S.B 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi No: 2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

DİPNOT YAYINLARI (Sertifika No: 48147)

Selânik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: bilgi@dipnotkitap.com

www.dipnotkitap.com

GÜLTAN KIŞANAK
DAVACIYIM

Shahrzad Mojab'ın Önsözüyle

İçindekiler

ÖNSÖZ: ÖZGÜRLÜK DÜŞLERİ.....	9
<i>Shahrzad Mojab</i>	
SUNUŞ.....	19

I. BÖLÜM BARIŞI SAVUNMAK

Heyetinizi reddediyorum.....	25
Arkadaşlarımlın savunması benim de savunmamdır.....	28
Bu dava turnusol kâğıdı: Kim IŞİD'in yanında, kim IŞİD'e karşı.....	31
Biraz da Sur'u konuşalım.....	34
Militarizme ve savaşa karşı kadınların barış mücadelesi.....	51
Kürt sorununun çözüleceğı yer Türkiye'dir.....	59
Kumpas davalar siyasi darbenin ürünü.....	62
Biz burada direneceğiz, demokrasi güçleri dışarıda... ..	67
Kürt ve Kürdistan gerçeğı var.....	70
Bu ülkede siyaset belkemicsizdir.....	73
Çözüm süreci sabote edildi	76
Türkiyeli devrimciler ve sosyalistler dava arkadaşımızdır	78
DTK bahane, amaç kayyum atamaktı	82

Kayyumlar ne yaptı	84
Özerklik; yüz yıllık siyasi öneri.....	86
1980'lerle yeniden başlayan özerklik tartışmaları.....	95
Çözumsuzlük sorunu büyütüyor.....	97
Devlet içinde çözümü engelleyenler var	100
Hazır reçetesi yok ama temel ilkeleri var.....	102
Mücadelemin dayanağı manevi değerler.....	106

II. BÖLÜM HAKİKATİ SAVUNMAK

Tarihin tanıklarına sesleniyorum	111
Bu dava Kürt sorunu davasıdır	118
Bu dava, kadınların özgürlük mücadelesine karşı açıldı	123
Kadınlar biat etmediler, etmeyecekler	128
Bu dava barış umuduna karşı açılmıştır	132
Bu dava 2016 darbesinin yargı ayağıdır	138
İŞİD yenildiği için bu dava açıldı	143
Kumpasta sınır tanımayan dava.....	152
Dimitrov ve faşizmin kumpas davaları	156
Provokasyondan davaya, çeteler baş aktör	160
Mahkeme başkanı çete üyesi çıktı	172
Aslında çözüm mümkündü	180
Kürtlerin demokratik siyaset ve çözüm ısrarı.....	193
Erdoğan'ın Kürt sorunuyla imtihanı.....	196
2013'te önemli adımlar atıldı	210
2014'te ne değişti	216
İşte siyasi darbenin kanıtları	221

Minareyi çaldılar ama kılıf uymuyor	228
Amaç belediyelere el koymaktı.....	232
Kürtlere özel kayyum rejimi.....	236
Demokrasiyi savunmak sadece bizim görevimiz mi.....	239
Otoriter rejim ve rant ortaklığı.....	245
Kayyum kadın iradesine darbedir.....	250
2013-2014'teki siyasi atmosferi hatırlayın	251
Siyasallaşmış yargının hali.....	253
Gizli tanık videosunu siz bile izlemediniz	262
Ortadoğu'da demokratik cumhuriyet kurma isteği	267
IŞİD'e karşı Kobani'nin yanında olmak.....	273
DTK demokratik çözümün paydaşydı	283
Kadın siyaseti kriminalize ediliyor	286

ÖNSÖZ

ÖZGÜRLÜK DÜŞLERİ

SHAHRZAD MOJAB*

“Özgürlük Düşleri” kavramını Robin D.G. Kelley’den ödünç alarak, özgürlüğün tarifinin zor olduğu bir dünyayı tasavvur etmenin gücünü harekete geçirmek, her şeye rağmen özgürlüğün nasıl olabileceğini hayal etmenin ve buna göre eyleme geçmenin, dönüştürücü potansiyelini vurgulamak için kullandım. Radikal toplumsal hareketler üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan ünlü Siyah Amerikalı tarihçi Kelley, *Özgürlük Düşleri: Siyah Radikal Tahayyül*¹ adlı ufuk açıcı eserinde, siyah radikal tahayyülün tarihsel ve kültürel köklerini, Afro-Amerikan toplumu içinde özgürlük, adalet ve eşitlik mücadelesini şekillendiren dönüştürücü gücü araştırıyor. Bu kapsamlı tarihsel ve eleştirel analizde Kelley, hayal kurma ve daha iyi bir gelecek tasavvur etme ediminin, baskıya karşı güçlü bir direniş biçimi olduğunu söylüyor. Küresel ölçekte ele alarak, radikal toplumsal hareketlerin geçmişi ve geleceğine dair önemli bilgiler veriyor.

* Profesör Shahrzad Mojab, Toronto Üniversitesi’nde öğretim üyesidir. Aynı üniversitenin Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Enstitüsü’nün eski direktörü olan Mojab; eğitim politikaları, toplumsal cinsiyet, devlet, diaspora ve ulus aşırılık, kadınlar, savaş, militarizasyon ve şiddet, feminizm ve ırkçılık karşıtlığı konularının yanı sıra sömürgecilik, emperyalizm ve Marksizm, feminizm ve devrimle ilgili çalışmalar yürütmekte ve dersler vermektedir.

Kurdish Women Through History, Culture, and Politics (2024, Costa Mesa, California: MAZDA Publishers) kitabının editörü.

¹ Robin D. G. Kelley (2002). *Freedom Dreams: The Black Radical Imagination*. MA, Beacon Press.

Gültan Kışanak ile Robin Kelly, farklı bir coğrafya ve tarihsel dönemde aktif olsalar da yazdıklarıyla, benzer özgürlük, direniş, adalet ve umut imgelelerine gönderme yapıyorlar. Sözleri hapishane parmaklıklarının sınırlarını aşarken, Gültan'ın Kelley ile aynı deneyim ve insani bağlamla yazdığını hayal etmenin, mümkün olup olmadığı üzerine düşünebiliriz. İnsan deneyiminin derinliğini gerçek anlamıyla kavrarken, mekâna ve zamana dair sınırları aşmak için, vizyonumuzu bu sınırların ötesine genişletmemiz gerektiğini düşünüyorum. Gültan şöyle yazıyor,

[K]adın hareketi... kendi deneyimlerinden ders çıkartarak ve dünya kadın hareketinin deneyiminden yararlanarak özgürlük yürüyüşünü sürdürecek. Bu yürüyüşü belirleyen ise kadınların barış içinde özgür ve demokratik bir gelecek kurma hayali olacak.²(sf.31)

Küçük kollarıyla

epe evre sarmıştı belimi

dili "gidecek misin?" diyordu,

gözleri "kal"

Soruya mı yanıt versem,

gözlerine mi?

Yoksa,

bir güvercin misali

tir tir titreyen

yüreğine mi?

Umudun yükü

bu kadar mı ağır olur.

Ölümün kol gezdiği lkemde szn hükmü yok ki...

Sımsıkı sarıldım sadece merdiven yaptık umudumuzu

sakladık barışı gkkuşığına.

Saklambaç oynayan çocuklar

bulsun diye...

² Gültan Kışanak (ed.) (2021). *The Purple Color of Kurdish Politics: Women Politicians Write from Prison*. (Kürt Siyasetinin Mor Rengi, Dipnot Yayınları, 2018) Translation coordinated by Ruken Isik, Emek Ergun, and Janet Biehl. London: Pluto.

Bu dizelerdeki "umudun ağırlığı" ve "umudumuzdan bir merdiven" yapmak metaforları, direnişi somutlaştıran ve hayallerimize ulaşmak için atılacak adımları ortaya koyan örnekler. Özgürlük ve adalet için mücadele etmenin gerektirdiği güç ve direncin altını çiziyor, umudun nasıl somut eylemlere ve değişime dönüştürülebileceğini açıklıyor. Gültan'ın ve hapisteki Kürt kadın siyasetçilerin kolektif olarak kendi hikâyelerini yazmaları sayesinde, hapishanede direnmenin önemini fark ediyoruz. Şöyle anlatıyor Gültan,

Cezaevleri insanlıktan çıkarmayı hedefleyen mekânlardır. Bunun bilincinde olan kişiler açısından ise tam tersine, yaratıcılığa doğru yol alma, sınırsızca hayal kurma, kendini işlevlendirme, iradesini güçlendirme, duygu ve düşünce dünyasına yeni pencereler açma, alanına dönüşür. Bu nedenle zaman insana yetmiyor. Rutin dışı ve teslimiyeti aşan kalıplarla yaşayabilmeyi başarmak insana inanılmaz bir keyif veriyor. Bağırarak arkadaşlarınıza sesinizi duyurabilmek bile tecridi kırmanın mutluluğunu yaşıyor. Ya da semaverde yemek pişirmek, kalemle örgü örmek... Hele kitap okurken hiç kaygı duymamak, her satırını okumak, inanılmaz bir keyif.³

Robin Kelley bizi Siyah cazın, duvar resimlerinin, protesto sloganlarının, görsel sanatların ve şiirin, baskıdan ve insanlık dışı hallerden azade bir dünya arzusunu ifade ettiği mekânlara götürüyor. Kelley'nin tarihsel analizi, Siyah topluluklar içindeki kültürel ve siyasi ifadelerin yalnızca direniş biçimlerine değil, daha adil bir toplum arzusunun somutlaşmış halinin ne olduğuna da işaret ediyor. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki kadın siyasi mahkûmların deneyimleri ile Siyahların mücadelesi, hatta tüm ezilen ulusların haysiyet ve özgürlük mücadelesi arasında bir paralellik görüyorum. Bedenlerini, ruhlarını ve benlik duygularını hedef alan ağır devlet baskısına rağmen, kadın siyasi mahpuslar direniyor ve ayakta kalıyorlar. Belirli zaman ve mekânları aşan anlatıları, zamansız ve evrensel bir insan deneyiminin tanığı haline geliyor. Yazılı metinler, müzik, film, resim, el sanatları, dans, tiyatro ve fotoğraf gibi çeşitli sanat dalları aracılığıyla, bireysel ve kolektif direnişlerini canlı bir şekilde tasvir ederek, baskı karşısında insanın ayakta kalma ve meydan okuma gücüne dair, derin içgörüler sunuyorlar. Bu coğrafi bölgelere dair sınırları aşan, adalet arayışı ve direniş hareketiyle özdeşleşen ve dayanışma içinde olan Gültan, ataer-

³ AFN News (<https://anfenglishmobile.com/women/kisanak-we-are-women-who-cannot-be-taken-prisoners-42122>) 8 Mart uluslararası kadınlar günü için yapılan söyleşi, 7 Mart, 2022.

killiğin, sömürgeciliğin, milliyetçiliğin ve otoriter iktidarların, devlet ve toplumsal alandaki hegemonik gücünü geriletmek amacıyla, dayanışmanın ve kolektif eylemin önemini vurguluyor.

Kendimden sık sık 'şanslı bir devrimci feminist' olarak bahsediyorum; halkların devrimci toplumsal dönüşüm mücadelesine tanık olduğum ve parçası olabildiğim için 'şanslıyım'. Henüz tamamına ermemiş bir hayal. Hayatım boyunca akademik çalışmalarım ve siyasi eylemlerimde, başta kadınlar, yaşam ve özgürlük (Jin jıyan azadi) olmak üzere, bütün özgürlük mücadelelerinden ilham alarak, o mücadelelerin parçası olarak yol yürüdüğüm için şanslıyım. Jin, jıyan, azadi sloganında ifadesini bulan Kürt kadınlarının mücadelesi (İran'daki Jina ayaklanması dünya çapında yankı buldu)⁴ ve kadın siyasi mahkûmların durumu, benim de içinde yer aldığım iki önemli toplumsal hareket. Rojhilatê'daki (İran'daki Kürt bölgesi) Kürt kadınların, Sakine Cansız'ın olağanüstü anılarını ve Gültan Kışanak'ın hazırladığı, Kürt kadın politikacıların hapishanedeki söyleşilerinden oluşan antolojisini okuyarak ve üzerlerine yazarak, radikal değişim imkânlarına dair, kuram ve eylemi içeren, bir reel dönüşüm hayal ediyorum.⁵ Bu bağlamda, İran'daki siyasi mahkûmların "unutmamak için hatırlamak" sloganını, insanlığa onurlu bir çağrı, devletin şiddet tekelinesi, polis saldırılarını, hapishane sanayi kompleksinin inşasını, işkenceyi ve idamı durdurmak için bir eylem çağrısı olarak görüyorum. Direniş ve ayakta kalma mücadelesinin mirasını hatırlamak ve onurlandırmak, özgürleştirici bir tarih inşası sürecidir. Bu tarih, dünyayı hepimiz için daha iyi bir yer haline getirmeye çalışan herkesle, dayanışma içinde olan toplumlar inşa etme çağrısıdır. Bu, bölgemiz için de çok derin etkileri olacak evrensel bir çağrıdır.

Kürt kadınları, 2015 yılından bu yana aralıksız olarak 'kalıcı bir otoriter rejim' kurmaya çalışan ve bu hedefe ulaşmak için yargıyı kullanan Türk devletine karşı örgütleniyor, eylem yapıyor ve direniyor. AKP hükümeti 2013 yılında "Kürt sorununu" ele almak üzere bir "çözüm süreci" başlattığını söyledi. Ancak, bu yeni "süreç" 2015 yılında Türk devleti tarafından çatışmaların sert bir biçimde yeniden başlatılmasıyla sona erdi. Gültan'ın hapisteki Kürt kadın

⁴ Shahrzad Mojab (2023). "A revolutionary storm sparked by the fall of a butterfly." *Studies in Political Economy*. 104:3, sf. 189-202

⁵ Kürt kadınlarına ilişkin yazıların için bkz., "Figures of Dissent: Women's Memoirs of Defiance," in Crosby, A. & Evans, H. (ed.) (yayına hazırlanıyor). *Memorializing violence: Transnational feminist reflections*. Rutgers University Press ve "The past and the absences are present in Kurdish women's memoirs," Shahrzad Mojab (ed.) (yayına hazırlanıyor, 2024). *Kurdish Women Through History, Culture, and Politics*. Costa Mesa, California: MAZDA Publishers: 235-256.

siyasetçilerle yaptığı söyleşiler, Kürt hareketine karşı artan zulmün tanıklıklarını içeriyor. İnsan Hakları Derneği, 2013 yılından bu yana yeni “Terörle Mücadele Kanunu” (TMK) kapsamında yargılanan kişi sayısının 2013’te 10745’ken 2017’de 24.585’e yükseldiğini açıkladı.⁶ Bu rapora göre “...2020 yılında 211.056 kişi TMK ve ilgili diğer yasal maddeler kapsamında soruşturma geçirdi ve bunlardan 33.885’i hâkim karşısına çıktı.” Aynı rapora göre 2015 yılında Kürt hareketi ile Türk devleti arasındaki ‘barış görüşmelerinin’ (“çözüm süreci”) sona ermesinden bu yana, AKP hükümetinin Kürt halkına ve Kürt siyasi hareketine yönelik baskı ve şiddeti hızla arttı. HDP’nin yasadışı bir kapatma davasıyla karşı karşıya kalmasının ardından, Kürt hareketinin, HDP’deki sosyalist örgütler ve demokratik güçlerle yeniden yan yana gelmesiyle DEM Parti kuruldu. Bu yeni dönemde de AKP hükümetinin, HDP-DEM Partili ve DBP’li siyasetçilere, parti liderlerine ve seçilmiş üyelere yönelik zulmü aynı şekilde devam etti. Devletin baskı politikalarının kimi örnekleri şöyle sıralanabilir: Ocak 2015 ile Aralık 2023 arasında 104 il eşbaşkanı, 201 ilçe eşbaşkanı ve bir belde eşbaşkanı tutuklandı; 2015’ten bu yana eş genel başkanlar dâhil, 24 milletvekili ve 30 MYK üyesi tutuklandı; Aralık 2023 itibarıyla 7 milletvekili ve 14 MYK üyesi halen tutuklu; TBMM çatısı altında yasama faaliyeti yürüten 15 milletvekilinin dokunulmazlıkları kaldırıldı ve bir süre sonra da vekillikleri düşürüldü. 95 belediyeye kayyum atandı; 10 Aralık 2023 tarihi itibarıyla DBP’li 27 belediye eşbaşkanı halen tutuklu. Kürt bölgesinde 31 Mart 2019’da yapılan mahalli idareler genel seçimlerinden sonra AKP hükümeti tarafından halkın iradesini açıkça hiçe sayan kayyumlar yeniden atandı, hâlihazırda 17 HDP’li belediye eşbaşkanı tutuklu ve sadece 2023 yılında 72’si çocuk, 60’ı HDP il ve ilçe başkanı ve üyesi olmak üzere 2906 kişi gözaltına alındı.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki kadın siyasi mahpuslar üzerine yaptığım araştırma, sessiz kalmamaya yönelik tarihsel bir seçim. Kadın siyasi mahpusların deneyimlerini daha geniş bir tarihsel, teorik ve analitik çerçeveye yerleştirme girişimi. Bu kuramsal ve hak savunuculuğu bağlamındaki çalışmayı yapmamın bir dizi sebebi var. Birincisi, kadınların, LGBTQ+ topluluklarının ve bölgedeki ulusal azınlıkların mücadelesiyle, enternasyonal dayanışmanın olmaması nedeniyle ortaya çıkan tarihsel sessizliği bozmak. İkincisi, bölgedeki kadınları homojen -pasif ve itaatkâr, sadece kültür, din ve patriyarka tarafından disipline edilen, cezalandırılan ve denetim altında tutulan- bir grup

⁶ Öztürk Türkdoğan (2022). Human Rights Defenders in an Iron Cage: The Anti-Terrorism Law in Turkey. Human Rights Association

olarak resmeden egemen anlatıya meydan okumak. Buna karşı, direniş hareketlerini tarihselleştirerek, kültürel yorumların, kimliğe dayalı iddiaların, beden politikalarının ve deneyimlerin bireyselleştirilmesinin ötesine geçen, yeni bir çerçeveyi inşa etmeyi amaçlıyorum. Böylesi bir devrimci feminist bilgi, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki sömürgeci, oryantalist ve patriyarkal (genellikle teokratik), kapitalist, ırkçı egemenlik yapılarının, bu bölgedeki kadınlara, toplumsal cinsiyet ilişkilerine ve cinselliğe dair küresel algıları nasıl şekillendirdiğini tanımlayacak ve açıklayacaktır. Feminist bir ilgiyle bölgedeki hapse atma uygulamasını sorgulamamız gerekmez mi? Bölgenin neden en fazla sayıda kadın siyasi mahkûma 'ev sahipliği' yaptığını sormamız gerekmez mi? Eğer 'siyasi mahpusu' siyasi görüşleri ve inançları nedeniyle parmaklıklar ardına konulan kişi olarak tanımlarsak, bu kadınların 'inançlarını' ve 'görüşlerini' de merak etmemiz gerekmez mi? Devlet, toplum, kültür, savaş, adalet, şiddet, sınıf, İslam, kapitalist emperyalizm ya da sadece 'haklar', özgürlük ve demokrasi hakkında ne düşündüklerini biliyor muyuz?

ABD merkezli bir hak savunucusu grup olan Arap Merkezi, bölgedeki siyasi mahkûmların durumunu "sessiz kriz" olarak değerlendiriyor ve "Orta Doğu'da yeniden dirilen otoriter rejimlerin siyasi mahkûm sayısındaki artışa" karşı uyarıda bulunuyor. Raporda "Arap Baharı ayaklanmalarının birçoğunun çöküşünden bu yana baskılar artmaktadır... [M]uhalefetteki, barışçıl siyasi eylemler ya da devleti, iktidarı eleştirdiği için hapse düşenlerin sayısında artış olmuştur. Bu ortamda bir gençlik nesli, aktivistler, sivil toplum üyeleri, insan hakları savunucuları, gazeteciler, blog yazarları risk altında... [B]ölgesel otoriteler baskıyı artırdıkça, muhalifler tutuklanıyor, hapsediliyor ve çoğu durumda işkence görüp idam ediliyor, bölgedeki aktivistlerin tamamı artık 'Hapishane Nesli'⁷ haline geliyor" denmektedir. Suriye İnsan Hakları Ağı'na göre, Suriye'de iç savaşın başladığı Mart 2011'den bu yana yaklaşık 118 bin kişi tutuklandı veya zorla kaybedildi. İnsan Hakları İzleme Örgütü, Mısır'da yaklaşık 60 bin siyasi mahkûm olduğunu ve birçoğunun muhtemelen insanlığa karşı suç anlamına gelecek şekilde "toplu olarak işkenceye" maruz kaldığı tahmininde bulunuyor. Şu anda İran'da gazeteciler, internet medyası, öğrenciler, film yapımcıları, müzisyenler ve yazarların yanı sıra, çevre, eşcinsel ve kadın hakları eylemcileri de dâhil olmak üzere, muhaliflere ve aktivistlere yönelik

⁷ http://arabcenterdc.org/policy_analyses/political-prisoners-in-the-middle-east-the-quiet-crisis/

yoğun baskı devam ederken, 1 milyon 306 bin siyasi mahkûm var.⁸ İran Cezaevi Atlası'na göre, 224 bini kadın, 327 bini Kürt, toplam cezaevi nüfusunun yüzde 40'undan fazlası, toplam nüfusun ise yüzde 10'u, siyasi mahkûmlar. İran'da en uzun süre hapis yatan kadın siyasi mahkûm ise Kürt kadını Zeynep Celalyan. Mart 2008'de Kirmanşah şehrinde tutuklandı. İlk duruşması Aralık 2008'de oldu. Kısa bir duruşmanın ardından mahkeme Zeynep Celalyan'ı suçlu buldu ve yasadışı bir Kürt örgütü olan Kürdistan Özgür Yaşam Partisi'ne (PJAK) üye olmak suçuyla, ölüm cezasına çarptırdı. Aralık 2011'de cezası ömür boyu hapse çevrildi. Filistinli sivil toplum kuruluşu Addameer Mahkûmları Destekleme ve İnsan Hakları Derneği⁹'ne göre, Siyonist faşist İsrail devleti, 62'si kadın olmak üzere yaklaşık 10 bin Filistinli mahkûm ve güvenlik tutuklusuna sahip. Sde Teiman gözaltı merkezi, Gazze Şeridi'ndeki 36 Filistinli tutuklunun öldürülmesinin ardından bu kamp "İsrail'in Guantanamosu" olarak adlandırılmaya başlandı.¹⁰ Sde Teiman kampı, İsrail işgal yetkililerinin, Gazze halkı için bir gözaltı merkezine dönüştürdüğü askeri bir hava üssü. Bu kamptan yakın zamanda serbest bırakılan kişilerin ifadelerinde, buranın "Elektrik şoku, köpek saldırısı, sürekli kelepçeleme dâhil her türlü işkence yönteminin kullanıldığı vahşi, sistematik bir işkence mekânı olduğunu gösteriyor. Gözaltına alınanlardan bazıları da işkenceden geçirildikten sonra naklediliyor. Çok çeşitli ve yoğun işkence seansları söz konusu..." Tüm bu bindik işkence ve aşağılama teknikleri, bölgedeki kadınların anılarında ayrıntılarıyla anlatılıyor.

Bölgedeki siyasi mahkûm sayıları ve devlet şiddetinin vahşetine dair böylesi bir durum söz konusu ve yaygın biçimde biliniyor. Eksik olan, bu gerçeklerin solcu feministler tarafından uluslararası ve bölgeler arası dayanışmaya dönüştürülmemesidir. Bu konuda Angela Davis'in bir yazısından alıntı yapmak istiyorum:

Hapishanede olduğum süre boyunca benim için yapılan kampanyanın adı, "Angela Davis'i Özgür Bırakmak için Ulusal Birleşik Komite" iken "Angela Davis ve Tüm Siyasi Mahkûmları Özgür Bırakmak için Ulusal Birleşik Komite" olarak değiştirilmesini istedim. Bence bu önemli bir hamleydi çünkü benim bireysel davam kazanıldığında kimse mücadelenin bittiğini düşünmedi. Ve gerçekten de siyasi mahkûmları savunmak için geniş kampanyalar, Ku Klux Klan'a ve ırkçı

⁸ <https://ipa.united4iran.org/en/>

⁹ <http://www.addameer.org/>

¹⁰ "Sde Teiman Camp: Israel's Guantanamo". *The Bulletin*. July 1, 2024.

şiddetin teşvik edilmesine, polis şiddetine karşı açık kampanyalar inşa etmeye devam ettik...¹¹(sf.6)

Bugün artık, Ortadoğu'daki tüm siyasi mahkûmların serbest bırakılması ve bu ceza sisteminin ilgası için, acil olarak uluslararası bir hareket örgütlenmelidir. İlga kampanyası sadece hapishanelerin kaldırılmasıyla sınırlı değildir; bu, ilga siyasetini daha ziyade hapishane sisteminin, ırka dayalı ve patriyarkal kapitalist emperyalizmin ortadan kaldırılmasıyla birlikte ele almak ve ilişkilendirmek anlamına geliyor. Bu kavramları metafor olarak ya da retorik veya polemik içeren bir şekilde kullanmıyorum. Şu anda yaşadığımız dünyanın durumunu tanımlıyorum. Hayatlarımızın ve ilişkilerimizin tüm yönlerine nüfuz etmiş küresel bir durum ve ilişki ağından bahsediyorum. Örneğin, tüm siyasi mahkûmlar için özgürlük talep etmek; ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü, herkesin topluma, kültüre ve siyasete tam ve anlamlı katılımı, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması, sınıf ayrılıklarının ele alınması ve ulusal azınlıkların baskı altına alınmaması taleplerinden ayrı değildir. Dolayısıyla kilit nokta, tüm bu taleplerin, "Jin jyan azadi" hareketinde olduğu gibi, kadınların öncülüğünde halk tarafından teokratik patriyarkal kapitalist rejimlerin bütünüyle ortadan kaldırılmasıyla, ilgili olduğudur.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesi dokuz başlı yılan olarak tariflenebilir. Yunan mitolojisindeki gibi birden fazla yıkım kaynağı ve gücü olan bir canavarın yanı sıra, pek çok direniş biçimi de mevcut. Bu bölgede milliyetçilik, köktendincilik ve kapitalist emperyalizmden oluşan üç savaşçı güç, patriyarkal, ırkçı, militarist ve son zamanlarda faşist biçimleriyle, yarattıkları yıkım ve ağır baskı koşullarıyla, bölgeyi tümüyle tanınmaz hale getirmiş ve olağanüstü sosyo-politik koşullar yaratmıştır. Rojava'dan Filistin'e yaşamlar ve geçim kaynakları yok ediliyor: Okullar, üniversiteler, hastaneler, evler, çiftlikler, yollar, şehirler, köyler, yaşamak ve çalışmak için her türlü alan yaşanmaz hale getiriliyor ve yerle bir ediliyor. Kitaplar, kütüphaneler, müzeler, geçmiş uygarlıkların kültürel simgeleri şiddetle siliniyor; kadınlar dul kalıyor; yüz binlerce yaralı ve engellinin tek geçim kaynağı ve bakıcısı haline geliyorlar, kitlesel olarak tutuklanıp hapsediliyorlar. Filistinli akademisyenler bu şiddetin doğasını, *skolastik kırım*, yani yerleşimci sömürgeci işgalci bir güç olarak İsrail devleti tarafından, tüm kültürel ve eğitsel yapıların sistematik olarak yok edilmesi ola-

¹¹ Angela Davis (2020). "Abolition Feminism," in Brenna Bhandar and Rafeef Ziadah (eds). *Revolutionary Feminisms*. London: Verso: 203-216.

rak adlandıran, sağlam bir analizle ortaya koydular. Chandni Desai, Uluslararası Adalet Divanı'nın (UAD) Gazze'ye yönelik savaşı soykırım olarak değerlendirdiğini ve bunun da "skolastik kırımın sistematik yıkımdan, eğitimin tamamen yok edilmesine kaydığını" gösterdiğini söylüyor. Yazar şu sonuca varıyor: Mevcut bilginin koruyucuları öldürülüyor. Nisan 2024 itibarıyla, BM uzmanları ve Filistin Eğitim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı'na göre, İsrail askeri operasyonları Gazze'de en az 5.479 öğrenci, 261 öğretmen ve 95 üniversite profesörünün yanı sıra, arşivcileri ve kütüphanecileri de öldürdü.¹² Gazze'deki soykırım televizyonlarda yayımlanırken Yemen'den, Sudan'dan, Afganistan'dan, Suriye'den ve Kürtlerden milyonlarca insanın ülke içinde mülksüzleştirildiğini ve yerinden edildiğini hatırlayalım. Kısacası, bölge halklarının çoğu hayattan tamamen sürülmenin eşliğinde.

On yıllar önce Amerika'daki Siyah hakları hareketi sırasında, "Öğren, be-beğim, öğren" sloganının güçlü bir slogan olarak ortaya çıktığı, Siyah özgürlük hayalleri üzerine düşünmeye başladım. Bu güçlü çağrı sadece öğrenme ve eğitim, kültür ve değişim hayallerini koruma arayışını yakalamakla kalmamış, aynı zamanda tüm ezilen halklar arasında etik bir dayanışmayı yeniden tesis etme potansiyelini de içermiştir. Bu, bireysel ve kolektif olarak öğrenmeye, hatırlamaya ve dönüştürmeye yönelik bir çağrı. Kürt kadınları, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki pek çok kadın gibi, hayata tutunmak ve geçmişin hayalleri ve arzuları içinde var olan bir gelecek tasavvur etmek için yazıyorlar. Devlet baskısına rağmen, yazdıkları, devrimci toplumsal dönüşüm için sürekli bir arayışı temsil ediyor. Bu bağlamda, anılarda olduğu gibi, öğrenme ve deneyimleri belgeleme eylemi, Siyah hakları hareketindeki "Öğren, bebeğim, öğren" sloganının etkisi ve Filistin'deki okul katliamını durdurmak için öğrenciler ve akademisyenlerle birlikte mücadele etmek gibi, bir direniş biçimi, değişime ilham vermenin bir yolu haline geliyor.

Kürt kadınlarının onlarca yıl süren savaş, şiddet, otoriter milliyetçilik ve kapitalist emperyalizm gibi, çok sayıda muazzam güce karşı mücadele etme direncini görmek çok önemli. Patriyarka, seküler ya da dini, evde ya da ege-men ulus içinde, hatta kendi ulusu içinde, tüm bu sorunları birbirine bağlayan güç olarak konumlanır. Başka zeminlerde de söylediğim¹³ üzere, Kürt kadınları bu çoklu güçleri yönlendirirken, eş zamanlı olarak bu güçlere karşı direniş

¹² <https://www.theguardian.com/commentisfree/article/2024/jun/08/israel-destroying-schools-scholasticide>

¹³ Mojab, S. and Amir Hassanpour (2021). *Women of Kurdistan: A Historical and Bibliographical Study*. Londra: Transnational Press.

de örgütlüyor. Bu durum Kürt kadınlarına, radikal bir feminist adalet arayışındaki hareketlerle küresel bir dayanışmayı inşa etme, örgütleme ve eyleme geçirme konusunda, önemli bir tarihsel öncülük rolü yüklüyor. Kürt bölgesi genelinde kadınların mücadelesi, sadece otoriter, sömürgeci, dinci ya da laik rejimleri yıkmayı değil, bir bütün olarak dinci kapitalist emperyalizmin temellerini sorgulamayı hedefliyor. Kürtlerin yaşamlarını kontrol altında tutan sömürgeci devletler, söz konusu bütünlük baskı ve sömürü sistemine tümüyle entegre haldeler. Ancak patriyarkal-sömürgeci-dinci bir rejimden, patriyarkal-sömürgeci-seküler bir rejime geçiş, kadınların özgürlüğüne dair kısmi olumluluklar içerse de, derin toplumsal ve sınıfsal ayrışmaları esastan dönüştürmesi mümkün olamaz.

Şu anda, “jiyan, azadi” (yaşam ve özgürlük) hayallerimiz, kökten bir değişim, yani devrim tahayyülü olmaksızın yüzeysel değişikliklerle sınırlı kalırsa, daha ciddi zorluklarla karşılaşma ihtimali yüksek. Gerçek bir devrim, bölgedeki toplumsal, ekonomik ve siyasi koşulların temel nedenlerini ele alan, özgün bir Kürt kadın özgürlüğü tahayyülü gerektirir. Bu, yüzeysel reformları reddetmeyi ve toplumsal, ekonomik ve siyasi iktidar yapılarını temelden yeniden inşa eden, sosyalist bir devrim için mücadeleyi gerektirir.

Gültan muazzam bir bilgiğe ve deneyime sahip ve Kürt halkının adalete ulaşması için verilen mücadeleye adanmışlığını, bir ömürdür sürdürüyor. Onun içgörülerini hepimize, özellikle de Kürtler gibi ezilen ulusların hakları için mücadele eden, adalet, eşitlik ve özgürlüğü savunan gelecek nesillere rehberlik ediyor ve ilham veriyor. Mücadeledeki yolculuğunu paylaşırken, halk hareketlerinin ve küresel dayanışmanın önemini vurgulayarak, umut ve öncülük konusunda çok değerli dersler veriyor. Onun hikâyesi, kolektif eylemin gücüne ve Kürt kadınlarının daha iyi bir dünya için verdiği daimi mücadeleye işaret ederken, *özgürlük düşlerini* gerçek kılıyor.

Türkçesi: Hülya Osmanağaoğlu

SUNUŞ

Toplumsal yaşamın, gücü ve iktidar ilişkilerine göre dizayn edildiği günden bu güne hukuk egemenlerin lehine işleyen bir ark haline getirilmiştir. Oysa hukuk, insan soyunun bir arada yaşamaya başladığı andan itibaren şekillenen ortak yaşam kuralları olmalıydı. Bu nedenle hukuk, uygarlık tarihi boyunca, ezilenler ve ötekiler için bir mücadele alanı olmuştur. Hukuk ve adalet arayışı “Birlikte yaşamanın kurallarını kim belirliyor?” sorusu etrafında şekillenmiş, her bir toplumsal özne kural koyma yetkisi için mücadele etmiştir. Uygarlık tarihi, bu soruya aranan cevap ekseninde değişmiştir. İnsan iradi bir varlıktır, kural koyma yetkisi de iradeyi temsil eder. Bireysel ve kolektif iradenin, toplumsal kurallar bütününe yansımaları insanlığın aradığı ideal toplum düzenidir. Maalesef henüz tüm kuralları hep birlikte belirlediğimiz; her birimizin farklılığını ve özneliğini kabul eden bir toplumsal hukuk düzenine sahip değiliz. Egemenlerin dayattığı stnlerin hukukuna karşı, eşitlerin hukukunu inşa etme mücadelesi devam ediyor. İnsanlık tarihi, eşitlik hukuku arayan bir nehir olarak akıyor.

Hukuk, kamu gücüyle desteklenen kurallar bütünüdür. Temeli hak kavramına dayanır. Doğal toplumlarda hukuk, topluluk yesi her bir öznenin hakkını güvence altına alan ortak yaşam kurallarından oluşuyordu. Hiyerarşik toplumlarda kamu gücü, egemenler tarafından “devlet düzeni” adı altında ele geçirilmiş, tüm ezilenler kamu gücünden yoksun bırakılmış, hukukun sınırları da egemenler tarafından belirlenmiştir. Bu anlamda siyasal mücadele ile hukuk mücadelesi birbirine içkindir. Toplumcu siyaset alanına ait olan bu mücadele, tarih boyunca mahkeme salonlarında da srmştr. Tarihe mal olmuş birçok siyasi dava vardır. Bu davalar, bir yönüyle egemenler tarafından yargının nasıl bir araç olarak kullanıldığını gözler önüne serdiği gibi; diğer yandan ezilenlerin de mahkeme salonlarını nasıl mücadele alanına çevirdiklerini gösteriyor. Bedeli esaretle, sürgünle ya da canla ödenen bu mücadeleler, insanlığın eşit ve zgr gelecek arayışına ışık tutuyor.

Kobane kumpas davası da siyasi bir dava olarak, tarihteki yerini şimdiden aldı. Bu davanın, demokratik Kürt siyaseti ile Türkiyeli sol sosyalist güçlerin birlikte yargılandığı ilk dava olması nedeniyle de, devrimcilerin ortak mücadele tarihinde önemli bir yeri olacaktır. Siyasi iktidarın doğrudan müdahil olduğu, mevcut hukuk kurallarının dahi geçersiz kılındığı bu davada, aslında bizler şahsında tüm demokratik muhalefet; eşitlik, özgürlük ve barış isteyen toplum yargılanmak istendi. Bu tek tek her birimizi aşan bir durumdu. Kadınların, Kürtlerin, emekçilerin, tüm ezilenlerin kendi yaşamları üzerinde söz söyleme hakkını ortadan kaldırmaya yönelik bir davaydı. Mesele bizlerin, birkaç yıl özgürlüğünden yoksun kalması değildi, biz zaten peşinen rehin tutuluyorduk; mesele tüm demokratik direniş zeminlerinin üzerinden bir silindir gibi geçmeye çalışan örgütlü kötülüğün, yargı aracılığıyla toplumu hizaya çekmesiydi.

Bizler, basın açıklamaları, mitingler, protesto yürüyüşleri, kadın çalışmaları kısacası yürüttüğümüz tüm siyasi faaliyetlerimiz nedeniyle suçlanırken; dışarıda da tüm toplumsal mücadele alanları ağır baskı altında tutuldu. Siyasal, ekonomik ve kültürel hayat bir bütün olarak, otoriter rejimin çizdiği sınırlar içersine hapsedilmek istendi.

İfade özgürlüğü alanı, Türkiye tarihinde hiç olmadığı kadar daraltıldı. İktidar ve yandaşları için her türlü hakaret, küfür, kara propaganda, iftira serbestti. Muhalifler ise ancak cezaevine girmeyi, polis müdahalesini, yargı tehdidini göze alarak, kendi görüşlerini açıklayabildi. İnsanlar, bir tek cümlelik sosyal medya paylaşımı nedeniyle tutuklandı, yargılandı, hapse atıldı. Zira Kobane kumpas davası da bir tek cümlelik sosyal medya paylaşımı üzerine kurulmuştu. Düşünce özgürlüğünün sınırları da Kobane kumpas davasında çizilmişti.

Anayasal bir hak olan sokak, toplumsal muhalefete kapatıldı. Muhalif siyasi partilerin, parti binası önünde yapmak istedikleri basın açıklamaları bile engellendi. Siyasi partilerin, kendi parti programlarında yer alan hedefler doğrultusunda söz söyleme, çalışma yapma imkanları ortadan kaldırılmak istendi. Öyle ki 2016 siyasi darbesi öncesinde, tüm toplum kesimleri tarafından tartışılan yerel demokrasi, yerel yönetimlerin özerkliği; Kürt sorununun diyalog ve müzakere yoluyla barışçıl çözümü gibi konular siyasi gündemin sümen altına itildi.

Toplumsal barışı savunmak, savaş politikalarına ve militarizme karşı çıkmak, kahramanlık gerektiren konular oldu. "Bu suça ortak olmayacağız" dedikleri için iki bin akademisyen, üniversitelerden atıldı, haklarında davalar açıldı. Darbe girişimi bahanesiyle ilan edilen OHAL'in nimetlerinden yararlanarak, darbeyle ve darbeci zihniyetle hiçbir alakası olmayan on birlerce kamu

emekçisi, tazminatsız işten çıkartıldı, emeklilik hakları dahi ellerinden alındı. Üniversiteden atılan barış imzacısı akademisyenlere, KHK ile işten atılan akademisyenler de eklenince, akademi eleştirel düşünceden uzaklaştırılarak tamamen iktidarın arka bahçesi haline getirildi.

KHK ile muhalif medya kuruluşları kapatıldı, bazı basın kuruluşları baskıyla el değiştirdi, basın yayın alalında iktidar tekeli oluşturuldu. Sosyal medyayı kontrol altına alan yasal düzenlemeler yapıldı; siyasallaşan yargı farklı ve eleştirel düşüncenin yayılmasını engellemek için anayasal hakları yok sayan kararlar verdi. Ülke, merkezi sistemden sürekli anons yapılarak yönetilen, toplama kaplarına dönüştürüldü. İktidar tek taraflı olarak her türlü propaganda, ajitasyon, yönlendirme, algı yaratma, algı yönetme, karalama, tehdit etme, korkutma, kaygı yaratma faaliyetlerini sürdürürken; topluma sesini duyurabilecek en küçük bir alan bırakmamak için hakikati yazmaya çalışan gazeteciler tutuklandı.

Kobane kumpas davasında sıradanlaştırılmak istenen “Terör” ve “terörist” yaftası o kadar fütursuzca kullanıldı ki memleketin en az yarısı terörist unvanı kazandı. Kobane kumpas davası, iktidarın savaş politikalarını meşrulaştırmanın bir aracı olarak kullanıldı. Beka söylemine; savaş politikalarının, yolsuzlukların ve yoksulluğun üstünü örtme görevi verildi. Ülkenin ekonomik kaynakları, betona ve mermiye yatırıldı. Halkın vergileri, bir yandan yandaş müteahhide, diğer yandan savaş bahane edilerek damada peşkeş çekilirken; “beka” söylemiyle halk susturuldu. Eğer bu gün derin yoksulluk, zam furyası, ücretlerde erime, işsizlik, ekonomik kriz alıp başını gittiye; sekiz yıldan beri iktidarın dilinden düşmeyen “beka” söylemi ve “terörist” yaftasının nasıl bir toplumsal ve siyasal durum yarattığına bakmak gerekir.

Bu davayı, seçim meydanlarında kullanmaktan çekinmeyen iktidar, bir yandan demokratik Kürt siyasetini yalnızlaştırma, diğer yandan da muhalefet partilerinin bir araya gelerek bir iktidar alternatifi yaratmasını engelleme siyaseti izledi. Bu siyaset, uzun vadede AKP’ye zarar verse de geçen seçim başarılarında önemli bir yeri oldu. Kobane kumpas davası, Türkiye’de siyasetin rotasını değiştirdi demek abartı olmadığı gibi; buradan çıkartılması gereken derslerin ve alınması gereken tutumların geleceğimize önemli katkıları olacağını söylemek de abartı olmayacaktır.

Sekiz yıllık siyasi darbe süreci kadınlar açısından da hem karşılaştıkları baskılar, hem de kadın direnişiyle unutulmayacak yıllar oldu. Onlarca kadın kurumu kapatıldı, kayyum atanan belediyelerin kadın çalışmaları durduruldu, kadın birimleri dağıtıldı; kadına yönelik şiddeti önleme konusunda devlete sorumluluk yükleyen İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı

alındı, basın açıklaması ve protesto yürüyüşleri yasaklandı, miting başvurularına izin verilmedi, kadınlar tutuklandı, kadın çalışmaları nedeniyle soruşturmaya uğradı. “Aileyi güçlendirme” adı altında erkeğin kadın üzerindeki iktidarını güçlendiren, kadını özne olmaktan çıkartan, kadına ancak aile içerisinde bir rol atfeden zihniyet, kadın özgürlük mücadelesini bastırarak kendisine alan açtı. Kadına ve çocuklara yönelik her türlü şiddet arttı. Kadın yoksulluğu ve işsizliği yükseldi, ekonomik krizin ağır yükü altında önce kadınlar kaldı. Ancak bu kadar ağır ideolojik, siyasi ve hukuki baskıya rağmen kadınlar mücadele alanlarını terk etmedi. Bu baskı furyasının tabii ki bazı olumsuz sonuçları oldu ancak, kadınların kadın kazanımlarına yönelik her müdahaleye karşı sokağa çıkması; İstanbul Sözleşmesinin uygulanması için kesintisiz mücadele etmesi; kadın örgütlenme ve dayanışma ağını güçlendirmeye çalışması; cinsiyetçilik, ırkçılık, dincilik ve militarizmin ortaklığını sorgulaması, bir bütün olarak Türkiye kadın hareketinin meydana bu darbeyi zihniyete bırakmadığını göstermektedir.

Kısacası 2016 siyasi darbesi ve Kobane kumpas davası, sadece demokratik Kürt siyasetini, ortak demokratik geleceğimiz için mücadele eden devrimcileri hedef alan bir müdahale değildi. Bir bütün olarak Türkiye’de toplum düzenini yeniden şekillendirmek ve olası tüm demokratik mücadele dinamiklerini elimine eden, yeni otoriter bir rejim inşa etme sürecinin mihenk taşıydı.

Bu tarihi davada, tüm arkadaşlarımız, ortak yaşam hukukunu korumak ve örgütlü kötülüğe karşı onurlu bir duruş sergilemek için olağan üstü bir mücadele yürüttüler. Egemenlerin dayattığı hukuksuzluğa karşı eşitlerin hukukunu, bedelini esaretle ödeyerek savundular. Kadın arkadaşlarımız, kadın özgürlük iddiasını en güçlü şekilde mahkeme kürsüsüne taşıdılar. HDP Eş Genel Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş, HDP MYK üyeleri ve demokratik siyasetin farklı alanlarında mücadele eden her bir arkadaşımızın savunmaları tarihe önemli notlar düştü. Her savunma, siyasi, hukuki ve tarihi bir manifesto niteliğindedir.

Kumpasa karşı hakikati, ırkçılığa karşı halklarımızın ortak mücadelesini en güçlü şekilde dile getirmek için, işkence koşullarında kesintisiz üç yıl süren duruşmaları takip ettiler. Bizler değil, bu kumpası kuranlar; halklarımızın eşitlik, özgürlük ve barış arayışına saldıranlar sanık sandalyesine oturtuldu. Bu savunmaların her birinin tarihi bir kayıt olarak yayınlanması, kamuoyuna mal edilmesi gerekiyor.

Benim, 25 Ekim 2016’da başlayıp, 16 Mayıs 2024’te sona eren, yedi yıl yedi ay süren siyasi rehinelik sürecimin neredeyse her günü duruşmalarla geçti. Di-